

Siklódy Lőrinc, Pásztor János, Medgyessy Ferenc s mások kisebb munkái egészítik ki a festők által bőségesen ábrázolt népies alakok galériáját.

A tárlat anyagát a festmények témakörével rokon rajz- és rézkarcgyűjtemény teszi teljessé. A kiállítás e részére is büszke lehet a magyar művészet. A fiatal grafikusnemzedék dús, nagy eredményeit, magyar érzését szebbnélsebb tájképlapok bizonyítják itt. A magyar táj- és életképképzés emlékeztet, nagy eseménye a magyar művészeti életnek. Ezt a kiállítást minden művészetszerető magyar embernek meg kell néznie. Így egybegyűjtve látjuk csak, micsoda kincs van birtokunkban. Szinte sajnáljuk, hogy ez a nagy hozzáértéssel, szerencsés érzékkel összeválogatott hatalmas anyag együtt nem maradhat, oly nagy tanulságokat kínál. Így lehet csak igazán meggyőződni róla, mily mérföldes lépésekkel haladt előre, termett az élen a mi friss, életerős művészetünk. A legteljesebb elismeréssel kell adóznunk az igazgatóság rajongó lelkesedésű tagjának, *Majovszky Pálnak* és *Petrovics Eleknek*, a Szépművészeti Múzeum fáradhatatlan főigazgatójának, akik a hatalmas anyag összegyűjtésével és szakavatott, tökéletes elrendezésével feledhetetlen szolgálatot tettek a magyar művészetnek és a művészetszerető közönségnek. A művészvilág és a laikusok egyaránt nagy gyönyörűségüket lelhetik ebben a tanulságos kiállításban, mely töretlen vonalban mutatja meg a magyar táj- és életképfestészet bámulatos lendületű útját, a magyar teremtő lélek nábobi gazdagságát.

Mariay Ödön.

Rainer Maria Rilke (tulajdonképp *René Maria Cäsar*) 1875 dec. 4-én született Prágában, de ősi karintiai nemes családból származott. Romantikus álmódzó volt már gyermekkorában. Elvált szülei a neki legkevésbé megfelelő helyre, katonai nevelőintézetbe küldték már tízéves korában s ott öt évig szenvedte a drill nivelláló „áldásait”. Később egyetemre mehetett, de ott is csalódott. München, majd Berlin ismertette meg Dél- és Észak-németország nagyvárosi életével, de sokkal maradandóbb nyomokat hagytak lelkében külföldi, olasz-, főként azonban oroszországi útjai. Az orosz népban ismert fől először azokat az emberi értékeket, melyeket ő mint költő fokozva, tökéletesítve akart hir-

detni: «mindegyik egész világot hord magában, mindegyik sötétséggel teli mint egy hegy; mindegyik mélyre görnyed alázatában, de a lealacsonyodás féelme nélkül, jámboran, istenfélőn». Az orosz élmények után Worswede magánya vonzotta, ahol festők között élt hosszú ideig, kiknek Mackensen, Modersohn, Overbeck, Vogeler) utóbb meleg szeretettel írott könyvet szentelt. Nem csoda, hogy a modernebb írók közül épen a híres dán Jens Peter Jacobsen-hez vonzódott. Aki ennek műveiből bármit is olvasott, az többé el nem felejtí azt a színpompát, amely e csodálatos írások sajátja. A természet annyira át és át van hatva nála a szín iránti rajongó szeretettől, hogy szinte ég minden körülötte; tekintete gyujt, ahová fordul. Rilke azonban szintén kimondhatatlanul szerette a természet s azon át akarta közleni az Eszmét, az Érzést, az egész költői Én-t. Csakhogy ehhez nem volt elég a szín és a vonal s ő elment Worswedéből Párizsba, a híres szobrászhoz, Rodinhez. A világvárosban sem élt másként, mint a csöndes festőtanyán; teljesen visszavonulva, áhítattal tanult a nagy mestertől, kinek titkári szolgálatokat tett. «Mindenre megtanított, amiről addig nem tudtam s mindazt, miről tudtam, hozzáférhetővé tette nekem csöndes, végtelen semmisségen továbbfolyó létével, biztos, semmitől meg nem rázkódtatott egyedülvalóságával és saját maga körüli nagy koncentráldásával. Rodin-nek szintén szentelt egy szép könyvet.

Ez költői fejlődésének külső története. Megtanulta e jó iskolákban a természet tárgyainak titkos jelbeszédét: a fák kar-ágainak kifejező mozdulatait, a patakok kanyargásának szimbólikus értelmét. Viszont nem bíza magát kizárólag a szemre; hallása s tapintásérzéke hasonlóan finomak, sőt a fiatal Goethét merészen követte a különböző érzékerületekről vett behatások meglepő nyelvi összeházasításában. Míg régebbi költők úgy hitték, hogy a természet segítségével, azon át csak általános dolgokat lehet kifejezésre juttatni, Rilke bátran nekivágott annak, hogy a legegényibbet, a legszubtilisabbat is ilyen közvetítéssel szóltassa meg. Hihetetlen, hogy a látszólag legélettelenebb tárgyakat is mennyire meg tudja eleveníteni s milyen mély gondolatokat ébreszt benne egy olyan indifferens dolog, mint például egy lépcső!

Die Treppe der Orangerie.

(Versailles.)

Wie Könige, die schliesslich nur noch schreiten

sich ohne Ziel, nur um von Zeit zu Zeit fast den Verneigenden auf beiden Seiten zu zeigen in des Mantels Einsamkeit —

so steigt allein zwischen den Balustraden, die sich verneigen schon seit Anbeginn, die Treppe: langsam und von Gottes Gnaden und auf den Himmel zu und nirgends hin;

als ob sie allen Folgenden befahl zurückzubleiben, — so dass sie nicht wagen von ferne nachzugehen; nicht einmal die schwere Schleppe durfte einer tragen.

Látjuk a képzőművészek tanulékony tanítványát, de megüti fülünket a George-kör költészetének hangja is. Rilke ettől is tanult, de mind nagyobb önállóságra küzdötte fel magát. Nép-dalszerű kísérletekkel és nagyon gyöngé lírai egyfelvonásokkal kezdte, George hatása alatt lelte meg igazi énjét («Das Buch der Bilder» árulja el ezt legjobban), de már a «Stundenbuch» (1905, 1907) önállónak s igazi modern német misztikusnak mutatta. Az új romantikus próza egyik legsikerültebb alkotását nyújtotta az «Aufzeichnungen des Malte Laurids Brigge»-ben (1909), ebben az önéletrajzi vonásokat mutató regényben.

Legutóbbi méltatói közül azonban sokan a «Marientleben»-ben látják költői fejlődésének csúcspontját. Az új romantika kifejezetten katolikus tendenciái itt szólnak meg legtisztábban. Igaz, hogy ez a vallásosság is egy teljesen modern ember vallásossága: nyugtalanság, hit utáni vágy, a kétely minden pokla, a bűn, az elbukás átka mint jól ismertek lépnek elénk. Viszont azonban (részben középkori irodalmi hatásoktól befolyásolva) olyan fényt is tud árasztani mindenre, a szentek, angyalok seregeit úgy tudja elővarázsolni, Máriát, a gyermek Jézust olyan rajongással tudja körülvenni, hogy magával ragad.

Különös ez a vallásosság nem egy művében. A költészet értelme szerint: a világnak az örökkévalóság jellegét megadni. Isten, ki a természetet mulandónak teremtette, a költő kezéből

halhatatlanná téve kapja vissza! A költői demiurgosnak ez az előtérbe állítása kissé különösen fest a másutt mutatott jámbor alázat mellett. Hasonló ehhez az az ok, amely Máriához hajtja a költőt ellenállhatatlan erővel: ő, az Istenanya azért áll érdeklődése középpontjában, mert a mulandó és az örökkévaló határán áll; átmenetet jelent a végesből a végtelenbe! Tudja, hogy a halál nagy:

Der Tod ist gross.

Wir sind die Seinen
lachenden Munds.

Wenn wir uns mitten im Leben
meinen,
wagt er zu weinen
mitten in uns.

De nem rémíti ez a halál, sőt a dolgok örök rendjéhez tartozónak vallja: élet és halál egy örök körforgás, lét és nemlét egy. Magának Istennek lealacsonyítását látna abban, ha ezt a tőle biztosított rendet megbontaná valamilyen új életre támadás. «Das jüngste Gericht»-ben a barát, aki testileg látja föltámadni a holtakat minden ösztönükkel, szenvedélyükkel, elfordul a végtelen nyomor e képétől s istenkáromlásnak tartja azt, hogy ennek fölédzőjét az Úrban lássuk s borzadva kérdi az Úrtól: «Wer soll dir helfen, wenn sie alle schweigen?»

A szerző, a nagy modern misztikus, bölcselő, művész, költő, hívő és kételkedő, az örökké nyugtalan kereső azóta megkapta a választ minden nagy, örök problémára! *Koszó János.*

Irodalmi hét Finnországban.

Sokan talán csodálkozva fogják kérdezni: hát olyan is van a jegesmedvék és fókák hazájában? Irodalommal is tördök az olimpiászok babékoszorús népe? Déli országokban, amelyek legnagyobb részét sokkal régibb nemzeti kultúrával dicsekedhetnek, legfeljebb egy-két napot szentelnek a könyveknek. Spanyolországban a múlt hónap 7-én (Cervantes születésnapján) tartották a «könyvek napját». Finnországban már évek óta egész hetet szentelnek az irodalomnak, nov. hó első hetét.

Az első finn irodalmi hetet Viherjuuri H. J. magiszter könyvkiadó kezdeményező indítványára, 1921 őszén rendezték. Azóta az «Irodalmi hét rendező bizottsága» minden évben fölújítja ezt az üdvös szokást, de csak minden harmadik évben nagyobb-